

Based on the analysis of expert practice, the author analyzed several types of forgery as well as technological features of making documents on a polymer basis. There is also a delineated notion of document and document form.

According to the author, in the presence of appropriate grounds (attributes), it is necessary to conclude that the form or document submitted for research is forged. The author also believes that the international practice of conducting a technical examination of documents should be more actively studied and adapted.

УДК 343.98

Г. М. Янкович
головний судовий експерт

*Київський науково-дослідний інститут судових експертиз
Міністерства юстиції України*

СУДОВО-ТЕХНІЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ДОКУМЕНТІВ НОВОГО ПОКОЛІННЯ

У статті розглядаються питання щодо судово-технічного дослідження документів нового покоління, що посвідчують особу. Викладене у статті може слугувати основою для створення та удосконалення методики дослідження документів нового покоління з метою підвищення ефективності вирішення завдань судово-технічного дослідження документів.

Ключові слова: дослідження документів, методика, удосконалення, посвідчення. особи.

Важлива роль у забезпеченні в країні правопорядку відводиться правоохоронним органам. Від того, наскільки повно вони використовують сучасні досягнення науково-технічного прогресу і спеціальні знання у вирішенні завдань судочинства, залежить ефективність їх діяльності.

Проведення судових експертиз у державних експертних установах висококваліфікованими спеціалістами є однією з головних форм використання спеціальних знань у судочинстві. Під час розслідування злочинів і судового розгляду справ саме експертиза підвищує доказове значення матеріалів провадження, забезпечує встановлення об'єктивної істини і відіграє важливу роль у розробці та практичному впровадженні наукових методів доказування.

Результативне використання можливостей судової експертизи у судочинстві передбачає вирішення багатьох питань правового характеру.

В судово-експертній діяльності результативне вирішення завдань забезпечується теоретичними знаннями експерта і наявністю у його розпорядженні сучасного обладнання.

Знання можливостей сучасних технологій дозволяє пізнати специфіку судово-експертних досліджень, встановити закономірності, які слід враховувати під час вирішення питань, пов'язаних з розвитком і раціональним використанням можливостей сучасної науки і техніки при проведенні судово-експертних досліджень.

Аналіз практики призначення і проведення судових експертиз показав, що при розкритті і розслідуванні злочинів часто виникає необхідність у проведенні криміналістичних досліджень документів, що посвідчують особу.

Виявлення підробки документів шляхом криміналістичного дослідження має важливе значення. Існує декілька рівнів контролю достовірності, а саме: візуальний та сенсорний контроль, що здійснюється без застосування спеціальних приладів; технічне дослідження передбачає використання приладів: збільшувальної лупи та мікроскопу, а високотехнологічні дослідження передбачають, крім спеціального обладнання, досить високий рівень компетентності і підготовки експерта. Професійне дослідження, незалежно від того, чи використовується візуальний або із застосуванням відповідного обладнання способи дослідження на відповідність документа певній формі (зразку), передбачає високу професійну підготовку експерта та відповідне інформаційне забезпечення.

Сучасний рівень розвитку високих технологій дозволяє створювати новітні засоби захисту документів, що посвідчують особу, таких як паспортно-візові документи, пластикові ідентифікаційні картки та інші документи.

Необхідність розробки і введення нових засобів захисту вказаної категорії документів обумовлена, насамперед, необхідністю контролю за міждержавним переміщенням осіб та виявленням таких, які перебувають у розшуку або займаються злочинною діяльністю. Введення паспортно-візових документів нового покоління забезпечує спрощення процедури контролю при перетині державного кордону країни і паритетність умов в'їзду іноземців в нашу країну, а також наших громадян – до інших країн.

З метою забезпечення захисту від підробки такі документи повинні містити ряд елементів та методів захисту, належним чином об'єднаних у самому документі. Найкращий захист забезпечується на основі набору різних способів друку як традиційних, так і сучасних: офсетного, високого, глибокого, цифрового, способів лазерного гравіювання, лазерної перфорації, поєднання різних видів захисту документів. Поєднання властивостей матеріалу та нових технологій друку відкрили можливості для створення документів нового покоління і ефективної боротьби з фальсифікаторами.

Крім традиційних засобів захисту, виконаних на папері і пов'язаних зі спеціальними технологіями виготовлення паперу і нанесенням зображень

поліграфічним способом, сучасні засоби захисту можуть бути виконані із застосуванням високотехнологічної лазерної техніки на спеціальному пластиковому матеріалі, призначеному виключно для персоналізації документів. Для повного контролю проходження і видачі документів, захисту від нелегального випуску і обороту документів, які посвідчують особу, також використовують сучасні технології і криптографічні способи захисту інформації. Найбільш прогресивним способом захисту документів, що посвідчують особу, є лазерна персоналізація, електронна персоналізація, лазерна перфорація, біометрія, голографія, мікročіпи. Наявність у документах нового покоління, що посвідчують особу, сукупних спеціальних засобів захисту від підробки ускладнює або навіть унеможлиблює несанкціоноване виготовлення документів та внесення до них будь-яких змін.

Застосування нових технологій потребує розробки нової методики дослідження паспортів, посвідчень водія та інших документів, що посвідчують особу, оскільки, крім фотознімків, в них є цифрові зображення, нанесені на полімерний матеріал за допомогою лазерного гравіювання, лазерної перфорації, принтерів і замінити ці зображення шляхом класичної переклейки неможливо.

Наявність документів, виконаних за новітніми технологіями, потребує вивчення способу їх виготовлення, встановлення захисних властивостей, способів їх підробки. Таке дослідження є складним комплексним дослідженням, що передбачає використання різних методів, методик та новітніх технологій.

При визначенні загальних принципів і правил роботи з такими документами експерт керується основними положеннями, які відносяться, насамперед, до попереднього їх вивчення, визначення послідовного застосування методів. Методи дослідження документів у кожному окремому випадку визначає сам експерт. Таке рішення він приймає після ознайомлення з фабулою провадження.

При дослідженні документів нового покоління експерти використовують обладнання фірми «Regula» із системою отримання і обробки зображень «Video Scope», а також продукцію фірми FOSTER+FREEMAN, наприклад, відеоспектральний компаратор FOSTER+FREEMAN «VSC 8000», що являє собою програмний продукт і дозволяє виводити на екран відеозображення документів, проводити порівняння, здійснювати їх обробку та архівацію. Дослідження проводяться у комплексі: встановлення способів друку, властивостей паперу, барвної речовини, наявності та розміщення засобів захисту тощо. Можливе проведення порівняльного дослідження із зразками відповідних документів.

Відеоспектральний компаратор FOSTER+FREEMAN «VSC 8000» дає можливість експертам судово-експертних установ впроваджувати новітні технології досліджень в експертну практику. Відеоспектральний

компаратор є багатofункціональною цифровою системою експертного рівня для дослідження документів нового покоління та їх захисних ознак (властивостей), включаючи паспорти, посвідчення особи, візи, банкноти та інші документи, які містять елементи захисту від підробки. Являючи собою одну із новітніх систем перевірки документів, прилад FOSTER + FREEMAN «VSC 8000» споряджений кольоровою камерою з високою роздільною здатністю, широким вибором фільтрів та набором джерел освітлення в діапазоні від ультрафіолетового до інфрачервоного випромінювань. Завдяки використанню високої роздільної здатності, багатодіапазонного освітлення і спеціалізованого програмного забезпечення, відеоспектральний компаратор дає можливість експерту візуалізувати як стандартні, так і розширені захисні ознаки документів, включаючи голограми, мікродрук, флуоресцентне УФ чорнило, невидимі зображення, біометричні дані.

Система звіряння захисних ознак дає можливість проводити дослідження автентичності посвідчень особи, використовуючи сенсорну систему управління процесом, що дає можливість експерту досить швидко проводити дослідження різних аспектів якості друку і проводити перевірку на наявність або відсутність захисних елементів у досліджуваному документі. Крім того, маємо можливість провести ще декілька видів досліджень, ініційованих за допомогою сенсорного екрану. Сюди входять відображення зображень з електронного чіпа поруч з фотознімком із паспорта; відображення невидимої персональної інформації, вбудованої у фотознімок, зчитування штрих-кодів.

У випадку, якщо встановлена відповідна референтна база даних, отримані зображення документів можливо порівнювати з еталонними зображеннями з бази даних.

Поява нових елементів захисту документів вимагає розробку нового комплексу методів їх дослідження і відповідну модернізацію існуючих методик.

Таким чином, викладене у статті може слугувати основою для створення та удосконалення методики дослідження документів нового покоління з метою підвищення ефективності вирішення завдань технічної експертизи документів.

Перелік посилань

1. *Захарова Т. О.* Розробка методичних рекомендацій з криміналістичного дослідження документів, виготовлених з використанням новітніх технологій / НДІСЕ. Одеса, 2010.
2. *Криміналістичне дослідження документів*, виготовлених за допомогою нових засобів оперативної поліграфічної техніки / ХНДІСЕ МЮ України. Харків, 2008.
3. *Методика дослідження документів*, що забезпечені засобами захисту від підробки / ДНДЕКЦ МВС України. Київ, 2006.

4. *Руководство по вопросам развития потенциала судебной экспертизы документов / ООН. Вена, 2010.*

5. *Кобилянський О. Я., Садченко О. О., Садченко О. Б., Шевченко О. В. Судова експертиза документів із спеціальними засобами захисту: навч.- практ. посіб. Київ, 2011.*

6. *Тихонова В. І., Захарова Т. О. Криміналістичне дослідження специфічних об'єктів СТЕД, споряджених спеціальними засобами захисту: метод. рек. / Од.НДІСЕ. Одеса, 2007.*

СУДЕБНО-ТЕХНИЧЕСКОЕ ИССЛЕДОВАНИЕ ДОКУМЕНТОВ НОВОГО ПОКОЛЕНИЯ

Г. М. Янкович

Интересы борьбы с преступностью требуют не только постоянного расширения возможностей судебной экспертизы, глубоких теоретических и экспериментальных исследований объектов, которые попадают в сферу судопроизводства, но и постоянного усовершенствования научно-методической работы судебно-экспертных учреждений с судебными и правоохранительными органами.

Важным является информирование следователей, судей, прокуроров, работников органов дознания о новых достижениях судебной экспертизы с появлением новых технологий, и на основе анализа судебно-следственной и экспертной практики оказывать им помощь в активном использовании специальных знаний в борьбе с правонарушениями.

Организовывая экспертную работу, КНИИСЭ выходит из необходимости максимального удовлетворения запросов практики. Эксперты считают одним из своих основных заданий проведение глубоких и всесторонних исследований на уровне современных достижений науки и техники, использование всех возможностей для решения стоящих перед экспертами вопросов.

Следует проводить исследования в области прогнозирования развития судебной экспертизы, необходимые для эффективности поиска наиболее перспективных научных направлений и приоритетных заданий.

С целью качественного решения экспертных заданий при судебно-техническом исследовании документов нового поколения с элементами высокотехнологической защиты необходимо адаптировать современные технические средства под конкретное задание, ознакомиться с технологией изготовления документов нового поколения и внести в существующие методики соответствующие дополнения. Использование новых элементов защиты документов нового поколения требует разработки нового комплекса методов их исследования и соответствующей модернизации существующих методик.

FORENSIC-TECHNICAL RESEARCH OF DOCUMENTS OF THE NEW GENERATION

H. Yankovych

The interests of the fight against crime require not only the constant expansion of the capabilities of forensic science, deep theoretical and

experimental studies of objects that fall into the sphere of justice, but also the constant improvement of scientific and methodological work of forensic expert institutions with law enforcement and judicial authorities.

It is important to inform investigators, judges, prosecutors, investigators about new developments in forensic examination with the occurring of new technologies, and on the basis of the analysis of forensic and expert practice to assist them in the active use of special knowledge in the fight against offenses.

By organizing an expert work, Kyiv Scientific Research Institute of Forensic Expertise is based on the need to maximize the satisfaction of practice requests. Experts believe that one of their main tasks is to conduct deep and comprehensive research at the level of modern science and technology, using all opportunities to solve the issues facing the experts.

It is necessary to conduct research in the field of forecasting the development of forensic science, necessary for the effectiveness of the search for the most promising research areas and priorities.

With the purpose of a qualitative decision of expert tasks in forensic research of documents of a new generation with elements of high-technology protection, it is necessary to adapt modern technical means for a specific task, to study technology of production of documents of new generation and to make appropriate additions to existing methods. The use of new elements of document protection of a new generation requires the development of a new set of methods for their study and appropriate modernization of existing methods.

УДК 343.98

А. О. Бабков
старший судовий експерт

*Кропивницьке відділення
Київського науково-дослідного інституту судових експертиз
Міністерства юстиції України*

**ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ПОСМЕРТНИХ ПОЧЕРКОЗНАВЧИХ
ДОСЛІДЖЕНЬ ПІДПИСІВ, ВИКОНАНИХ В ОСНОВНИХ ТА
ДОДАТКОВИХ ДОГОВОРАХ ОРЕНДИ ЗЕМЛІ**

В даній статті розглянуті проблемні аспекти посмертних почеркознавчих досліджень підписів, щовиникають в експертів-почеркознавців під час проведення посмертних почеркознавчих експертиз підписів, виконаних в основних та додаткових договорах оренди землі, особами, які на момент дослідження вже були померлими. Також з метою мінімізації експертних помилок і недопущення хибних висновків, експертам надані практичні рекомендації щодо дослідження, групування та відбору вільних зразків померлих осіб, для подальшого їх використання при ідентифікаційному дослідженні в якості порівняльного матеріалу.

Ключові слова: *підпис, почеркознавче дослідження, договір, оренда.*
